

БОГДАН ТРИФУНОВИЋ

УДК 004.738.1

Градска библиотека
„Владислав Петковић Дис“, Чачак

ИНТЕРНЕТ ЋОШАК 2007

Сажетак: У тексту се анализирају три сајта који се тичу библиотечко-информационе делатности, односно интернет адресе које различитим начинима и разноврсним приступима одређеним проблемима теорије и праксе струке доприносе већој информисаности и усавршавању савременог библиотечког радника (домаћи сајт Центра за евалуацију у образовању и науци, пројекат LISWiki и UNESCO-в портал за библиотеке).

Кључне речи: интернет, библиотеке, интернет сајтови, портали, евалуација, цитираност, импакт фактор, Википедија, UNESCO

Центар за евалуацију у образовању и науци (ЦЕОН, <http://www.ceon.org.yu/index.php>) је организација непрофитног карактера која се залаже за отворену, неарбитрарну евалуацију и бесплатан приступ научним информацијама. ЦЕОН представља виртуелни институт типа научно-технолошке опсерваторије (институционални члан Међународног удружења за сцијентометрију и информетрију-ISSI) који окупуља сараднике из више различитих домаћих институција. Основна делатност ЦЕОН-а садржана је у развоју информетријских метода за вредновање разних академских ентитета, као и базе података намењене њиховој промоцији и евалуацији. Центар већ више година ради на увођењу сталне евалуације научних ентитета, засноване на подацима, да би дошло до оживљавања мотивације у истраживачком сектору, који је према мишљењу представника Центра у дугогодишњој кризи. Недостатак мотивације за бављење научним радом централни је проблем домаће науке, нарочито изражен међу младима.

У току је рад на више пројеката иза којих стоји Центар за евалуацију у образовању и науци. Најпознатији од њих је SCIndeks: Српски цитатни индекс (<http://www.scindeks.nbs.bg.ac.yu/>), који представља индекс домаћих часописа категоризованих као периодичне публикације научног карактера. Сви часописи индексирају се систематски, „од корица до корица“. Поред библиографских описа, база садржи сажетке свих радова и све цитиране референце (метаподаци), док су неки часописи представљени чланцима у виду пуног текста. Часописи реферисани у SCIndeksu (у питању је око 300 часописа, распоређених према научним областима) подвргавају се сталном вредновању с обзиром на утицајност (импакт) у самој бази и у међународним цитатним индексима. Приступ SCIndeksu је бесплатан и доступан за све.

SocioFakt (<http://nainfo.nbs.bg.ac.yu/sfoa/>) је српски цитатни индекс за друштвене науке. Сви часописи, изузев новопокренутих, реферисани су од 1991. године. Претраживање базе могуће је offline, уз претходно заказивање, у Народној библиотеци Србије. SocioFakt open access (отвореног приступа) је скраћена, унапређена веб верзија, која се може претраживати online, путем интернета. До сада су индексирана годишта 63 часописа од 2000. године, међу којима је заступљена већина друштвених наука. Између осталог, у бази се налази и часопис *Инфошека*, као стручно библиотечко гласило универзитетских библиотека Србије.

Поред ова два пројекта, Центар се бави развојем софтверских алата који служе библиометријској обради научних информација (програм за аутоматску корекцију српског текста и програм за анализу садржаја текста на српском језику), нормирању научних библиографских информација за потребе евалуације (програми за рапчлањивање библиографских информација и проверу, кориговање и свођење цитатних информација), тезаурус научних термина српског језика и др. Народна библиотека Србије представља значајног партнера Центру за евалуацију у образовању и науци и учествује у неким пројектима који су од директног интереса за библиотечку заједницу у Србији.

LISWiki (http://liswiki.org/wiki/Main_Page) представља део глобалне Wiki енциклопедије, посвећен библиотечко-информационој делатности (LISWiki - Library and Information Science Wiki). Wiki (Вики) је већ устаљен интернет појам који представља садржаје које уређују сами интернет корисници, од интернет енциклопедије (најпознатијег сегмента Вики заједнице, отворене енциклопедије Wikipedia) до пројеката посвећених електронским књигама (Wikibooks), образовању (Wikiversity), цитатима (Wikiquote), вестима (Wikinews) итд. Читав пројекат отпочео је 2001. године, да би до данас обухватао преко 6 милиона чланака на 250 различитих језика. Тзв. српски део Википедије, са преко 40.000 чланака, налази се на адреси <http://sr.wikipedia.org>. У основи свих пројеката налази се могућност да сваки интернет корисник уређује, додаје, ажурира садржај од свог интереса, што је довело и

до питања релевантности и тачности текстова који се објављују, што је за сада највећа критика читавог Вики домена. Иако још увек немају „академску“ тежину, Вики пројекти се данас масовно користе као основни извор информација, док се чланци редовно цитирају у новинским и сличним текстовима. Иза овог јединственог подухвата налази се Фондација Wikimedia (<http://wikimediafoundation.org/wiki/Home>).

LISWiki тренутно садржи преко 1.300 чланака из области библиотечко-информационе науке, тј. делатности. Пројекат је покренут јуна 2005. године да би се библиотекарима пружила прилика да истраже корисност Вики сајтова, али и да на једноставан начин објаве текстове (чланке) из своје области интересовања. Могуће је претраживање чланака као и прегледање свих тема и наслова према абецедном реду, с тим да ако одређени текст не постоји за задати термин, програм аутоматски нуди могућност кориснику да дода чланак са тим насловом. С обзиром да је ово још увек релативно нови сајт, многе категорије су отворене за прилоге. Наравно, у домен LISWiki-а улази све што се дотиче библиотечко-информационе делатности, тј. LIS-а (Library and Information Science), мада се стиче утисак да су поједини текстови залутали на сајт, док су неки остали необрађени, иако представљају основу од које се мора поћи (ту се највише огледа недостатак Вики сајтова, али је то и разумљиво, с обзиром на принцип добровољности на којем све почива). Уредник сајта позива и подржава све заинтересоване да допринесу бази знања која се до сада формирала. Очигледно је да је већина текстова у бази превасходно информативног карактера и упућује на неки спољни извор информација (нека друга интернет адреса, на пример), тако да се читав пројекат Вики сајтова може посматрати као велики електронски репозиторијум за одређену област или тему.

Unesco-в портал за библиотеке (UNESCO Libraries Portal, адреса http://www.unesco.org/cgi-bin/webworld/portal_bib2/cgi/page.cgi?d=1) представља део ширег WebWorld портала (такође покренутог од стране UNESCO-а), који је посвећен ширењу информација и развијању видова комуникације у свету, односно на интернету. Портал за библиотеке је један од неколико портала: сличан имају и архиви света, ту се налази и портал посебног сектора за праћење развоја информационих друштва у циљу стварања светске заједнице знања, као и портал посвећен софтверу отвореног кода.

Основна улога портала за библиотеке садржана је у приступу интернет сајтовима библиотечких институција широм света. При том се под институцијама не подразумевају само појединачне библиотеке, већ друштва и удружења библиотекара, националног, регионалног и међународног карактера. Портал представља „капију“ (gateway) ка информацијама за библиотекарe и библиотечке кориснике, али и допринос интернационалној сарадњи у овој области.

Поред исцрпних обавештења о улози организације UNESCO у области библиотечко-информационе делатности, вести и догађаја везаних за рад и пројекте који се спроводе под именом ове организације Уједињених нација, најзначајнији део портала посвећен је линковању ка библиотекама у свету. Претраживање базе библиотечких веб сајтова могуће је на више начина: према типу библиотека (високошколске, истраживачке, јавне, националне, дигиталне, дечје), преко географског порекла (разврстане по континентима и државама) итд. Линкове ка сајтовима библиотека праве сами представници тих установа, који и одређују према типу библиотеке категорију у којој ће се линк налазити. Након провере линка он бива одобрен и постављен на портал. За сада се на портал налазе линкови до више хиљада библиотека у свету. За кориснике који траже информације о сајтовима удружења, библиотечким мрежама, дискусионим групама, вебловима, конференцијама, семинарима, тренинзима и радионицама, online курсевима, библиографијама, каталозима, дигитализацији и многим другим темама, постављени су посебни линкови који воде до одговарајућих база линкова. Једна библиотека се може наћи у више категорија, према њеној величини и послу који обавља (нарочито уколико су у питању националне библиотеке), док су поједине библиотеке заступљене само преко својих дигиталних колекција које су објављене на интернету. Заступљеност српских библиотека на портал је (убичајено) слаба, иако искуство Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ у Чачку показује да је читава процедура око постављања линка једноставна и готова за пар дана.

INTERNET CORNER 2007

Summary

This text presents three web sites about Library and Information Science, which are significant for LIS theory and practice in various means and as an information sources for modern librarians (web site of Serbian CEES - Centre for Evaluation in Education and Science, LISWiki and UNESCO Libraries Portal).

Bogdan Trifunovich